

індивідуалізації, інформатизації, стандартизації, а останнім часом і екологізації вищої освіти;

- суттєве розширення міжвузівського і міжнародного співробітництва у царині вищої освіти.

Природньо, що будь-якій країні не вдасться інтегруватись у світову освітню систему на старій матер ально-технічній базі, без узгодження навчальних програм середньої і вищої шкіл, налагодження чіткого механізму прийому до вузу, вирішення проблеми ринку праці для випускників, що уже зроблено або відпрацьовується в розвинених державах.

ДЕЯКІ ТЕНДЕНЦІЇ У СВІТОВІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ І ПРОЕКТИ СТВОРЕННЯ МІЖКОНТИНЕНТАЛЬНИХ І ВСЕЗЕМНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

К. Корсак

*Київ, Національний університет
"Киево-Могилянська Академія"*

1. Якщо сто років тому у розвинутих країнах початкова освіта стала масовою і обов'язковою, а через півсторіччя розширення до повного охоплення всієї молоді зазнала середня освіта, то цілком логічним наступним кроком виглядає початок перетворення в наш час вищої освіти на масову, в недалекій перспективі - загальну і обов'язкову для всіх громадян. Фахівці вважають цю головну зміну сучасної вищої освіти однією з важливих ознак настання епохи "інформаційного" суспільства, що змінює попереднє, "індустріальне".

2. Нові завдання вища освіта не в змозі виконати на основі пристосованих до виховання і формування адміністративної, наукової і духовної еліти у специфічних умовах певного соціально-культурного простору однієї чи групи країн старих моделей університетів, відомих за місцем виникнення: паризької, кембріджської, берлінської та чикагської. Розширення охоплення молоді вищою освітою супроводжувалось в усіх країнах урізноманітненням спектра закладів вищої освіти: спочатку до університетського сектора додався неуніверситетський, потім самі університети ста-

ли вводити скорочені цикли порівняно професіоналізованої підготовки.

3. Та всі ці новації були скеровані на молодь і залишили поза увагою старших осіб, які бажали б отримати вищу освіту в умовах свого постійного перебування, а не в університетських корпусах. Не розв'язували вони проблем і тієї молоді, яка фізично не могла відвідувати ні стаціонари, ні вечірні відділення.

На нову ситуацію першими зреагували у Великобританії, створивши за кілька років зусиллями великого загону викладачів навчальний матеріал для Британського Відкритого університету (БВу). Він виявився прообразом майбутніх вищих навчальних закладів уперше в історії призначених не для вузької групи спеціально підготовлених осіб, а для "всіх і для кожного". Вперше студент отримував не тільки дійсно широкий вибір одного чи кількох курсів з багатьох сотень запропонованих, але і сам обирав темп свого прогресу і komponував оригінальний набір дисциплін для отримання стандартного чи комбінованого заключного диплому. Вперше використовувалися всі можливі носії інформації, вперше можливість навчання отримали навіть ті, хто постійно переїжджав з місця на місце чи перебував за кордонами країни.

Успіх закладу був настільки очевидним, що невдовзі у світі з'явилося кілька десятків його більш чи менш вдалих копій.

4. Нас у цій проблемі має цікавити не тільки та її частина, що стосується необхідності розширення нашої досить елітної вищої освіти у щось масове і доступне, але й факт перетворення БВу на континентальний заклад, де навчаються тисячі осіб з інших країн (з Росії - понад 3500). Нещодавно у Москві був створений Російський Відкритий університет, творці якого відверто проголошують намір за помірну оплату гарантувати освітні послуги запроєктованих 30 факультетів усім бажаним у межах колишнього СРСР і навіть поза ними (на 1 січня 1995 року мав 12 факультетів і нову назву: Університет Російської академії освіти).

У цій ситуації авторові видається більш прийнятним для нас варіантом активна участь України у створенні Всеєвропейського відкритого університету під егідою Ради Європи і Європейського Союзу. Остання організація провела успішні попередні дослідження у цьому напрямі, а парламентарії Ради Європи створюють політичну базу для цього. Істотною частиною такого закладу міг би

стати Всеземний український відкритий університет, інформаційна і навчальна база якого могла б охопити український спадок у багатьох країнах, об'єднати розрізнені у минулому дії української діаспори навколо дійсно великої і важливої для майбутнього справи.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

А. Розкішний

*Донецький
Державний університет*

Вища школа України перебуває на стадії перебудови. Цей процес зумовлений багатьма факторами: реформуванням економіки, що вимагає підготовки якісно нових спеціалістів, зміною в акцентах стосовно певних професій, що привело до підвищення престижу одних і зниження - інших, змінами в кадровому потенціалі вузів, що виявилось у втраті частини кваліфікованих викладачів, і, нарешті, змінами самого студентського середовища: його можливостей, поглядів, прагнень.

Що є характерним для сучасного стану вищої школи України - з'ясуванню цієї проблеми було присвячено соціологічне дослідження, проведене творчою групою кафедри політології Донецького державного університету наприкінці 1995 року. Охоплено в 12 вузах 209 респондентів, з яких 17 ректорів і проректорів, 50 деканів та заступників деканів, 74 завідувачів кафедр, 68 викладачів. Такий представницький склад опитаних дає підстави для висновку про високу компетентність суджень і репрезентативність результатів досліджень.

Даючи загальну оцінку системі вищої освіти в Україні, працівники вузів впевнені, що навіть зараз в своєму кризовому стані вона має певні сильні сторони порівняно з кращими світовими стандартами. Протилежна думка, яка ставить значно гірший діагноз вищій школі, особливо розповсюдження не має (12% проти 73%).

Основними сильними сторонами нашої школи, на думку опитаних, є п'ять: 1) системність освіти, організація всього навчаль-